

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

dr. Deák Zoltán

**A kényszer, az erőszak és a fenyegetés fogalma és jelentősége
a magyar büntetőjogban**

Doktori (PhD) értekezés tézisei

Témavezető:
Dr. habil. Szomora Zsolt
egyetemi docens

Szeged, 2017.

Tartalomjegyzék – Table of Contents

1. A kutatási téma előzményei.....	3
2. Az értekezés célkitűzése és módszertana.....	4
3. Az értekezés felépítése.....	6
4. Az értekezés eredményei.....	7
4.1. <i>Eredmények a kényszer és a fenyegetés mint büntethetőségi akadályok vonatkozásában.....</i>	7
4.2. <i>Eredmények az erőszak és a fenyegetés mint objektív tényállási elemek vonatkozásában.....</i>	9
1. The Background of the Research.....	14
2. Aim and Methodology of the Dissertation.....	15
3. The Structural Build-up of the Composition.....	17
4. Conclusions.....	17
4.1. <i>Conclusions Relating to Coercion and Threat as Barriers to Criminal Liability.....</i>	17
4.2. <i>Conclusions in Relation to Force and Threat as Objective Elements of Offenses.....</i>	19
 Az értekezés témakörében megjelent publikációk – List of the Author's Publications in the Subject Matter of the Thesis.....	24

1. A kutatási téma előzményei

„Azt hiszem nem tévedek, midőn azt állítom, hogy codexünkben alig van fogalom, mely oly sok büntett tényálladéki ismervét képezné, mely oly nagy practicus értékkel bírna mint az erőszak és a fenyegetés; s hozzá tehetjük bátran azt is, hogy kevés büntetőjogi fogalom van a praxisban oly laza talajra építve, mint az erőszak és fenyegetés mindennapi fogalma.”¹ E gondolattal vezette be az akkor kecskeméti királyi ügyész *Vargha Ferenc* az erőszak és fenyegetés büntetőjogi fogalmáról írt, 1892-ben közreadott mélyreható, rendkívül alapos elemzését. Talán én sem tévedek nagyot, ha úgy vélem, *Vargha* sorai aktuálisak lehetnek egy, az erőszak és a fenyegetés fogalmát 2017-ben tárgyaló dolgozat nyitó gondolataként is. Annak ellenére ugyanis, hogy az erőszak és a fenyegetés az anyagi büntetőjog klasszikus kategóriái, – hiszen már az 1878. évi V. törvénycikk esetén számos bűncselekmény tényállási elemeként szabályozást nyertek, ráadásul a jogalkotó általános részi jelentőséggel is felruházta azokat – a tartalmukat, jelentőségüket monografikus igényel vizsgáló mű *1892 óta* nem jelent meg a magyar büntetőjogi irodalomban.

Amíg a recens kriminológiai szakirodalomban az erőszakos bűncselekmények (és ezen belül az erőszak és a fenyegetés fogalmainak) témaköre megfelelően kutatottnak tekinthető, az anyagi büntetőjog tudományában részkérdéseket tárgyaló tanulmányra is alig akad példa. Kivételként említhető *Tóth Mihály* 1981-ben megjelent két dolgozata, melyekben a szerző a személy elleni és a dolog elleni erőszak fogalmi meghatározására törekedett;² *Erdősy Emil* 2001-ben publikált tanulmánya az akkor hatályos korábbi Btk. általános és különös részében szabályozott kényszerítés fogalmáról, funkciójáról, az általános és a különös részi kényszerítés összefüggéseiről és különbségeiről,³ valamint *Szomora Zsolt* 2008-as írása az erőszakos nemi bűncselekmények kényszerítési eleméről;⁴ Ezt meghaladóan azonban e témát a hazai büntetőjog tudománya – az egyetemi tankönyv- és kommentárirodalomnál mélyebben – nem dolgozta fel.

Megítélésem szerint az erőszak és a fenyegetés büntetőjogi fogalmait elemző, rendszerező vizsgálat szükségességét feltétlenül indokoltá teszi az erőszakot és fenyegetést implicit vagy

-
- 1 *Vargha Ferenc*: Az erőszak és fenyegetés fogalma a büntetőjogban. Magyar Igazságügy XXXVII. kötet, 1892.
 - 2 *Tóth Mihály*: Gondolatok az „erőszak” büntetőjogi fogalmáról. Magyar Jog 1981/6; *Tóth Mihály*: A dolog elleni erőszak fogalmának értékelése a gyakorlatban. Belügyi Szemle 1981/12.
 - 3 *Erdősy Emil*: A kényszerítés kettős alakja a magyar büntetőjogban. In: *Tóth Mihály – Herke Csongor* (szerk.): Tanulmányok dr. Földvári József professzor 75. születésnapja tiszteletére. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs, 2001.
 - 4 *Szomora Zsolt*: Az erőszakos nemi bűncselekmények kényszerítési eleméről. Büntetőjogi Kodifikáció 2008/2.

explicit tényállási elemként tartalmazó bűncselekmények (például testi sértés, szexuális erőszak, rablás, zsarolás) jelentősége is. Amellett ugyanis, hogy előfordulásuk gyakorisága sem jelentéktelen,⁵ a társadalmi érdeklődés homlokterében állnak, és a közbiztonság megítélése szempontjából is meghatározóak, hiszen e bűncselekmények közvetlenül a legfőbb társadalmi érték, az ember ellen irányulnak a legbrutálisabb módon, súlyos és sok esetben megrögzött antiszociális beállítottságot fejeznek ki.⁶ A jogbiztonság, a törvényesség és az arányosság követelménye, ha lehet, e bűncselekmények esetén még hangsúlyosabban jelentkezik, márpedig ezek érvényesülését biztosítani az erőszak és a fenyegetés büntetőjogdogmatikai alapjainak és jelentőségének megismerése, e fogalmak alapos elemző vizsgálata nélkül – véleményem szerint – aligha lehet.

2. Az értekezés célkitűzése és módszertana

Mindezeket előrebocsátva, az értekezés *fő célja* annak átfogó részletességgel való feldolgozása, hogy a büntető anyagi jog milyen jelentőséget tulajdonít az erőszak, a fenyegetés és az azokhoz szervesen kapcsolódó kényszer fogalmának, azok dogmatikai természetét hogyan ragadja meg, illetve, hogy e fogalmakat milyen tartalmi keretekben értelmezi.

Ügyészi munkám során számos alkalommal szembesültem már azzal, hogy ha egy jogértelmezési kérdés megoldásában segítségre volt szükségem, biztos fogódzóként számíthattam a magyar büntetőjog tudományának klasszikusaira, *Finkey Ferenc*re, *Angyal Pál*ra vagy például *Edvi Illés Károly*ra, sőt, akár a Csemegi-kódex miniszteri indoklására, alig van ugyanis olyan problémája a büntetőjogi dogmatikának, amire e jogág tudománytörténetének nagyjai ne gondoltak volna és arra valamiféle megoldást ne találtak volna. Nincs ez másként az erőszak és a fenyegetés problémaköre kapcsán sem. Dolgozatomban ezért hangsúlyosan törekedtem arra, hogy a már kodifikált büntetőjoghoz kapcsolódó hazai jogalkotás, jogirodalom és jogalkalmazás témámat érintő *múltbeli értékeit* bemutassam és hasznosítsam. Ezt annál is inkább indokoltnak tartottam, mivel egyrészt az erőszakkal és fenyegetéssel megvalósuló, klasszikus bűncselekmények (rablás, zsarolás, szexuális erőszak) jogi fogalmi keretei – az erőszakot és a fenyegetést illetően – a Csemegi-kódex óta alapvetően alig változtak, másrészt a Csemegi-kódexhez hasonlóan a jelenkori büntetőjog is elismeri – bizonyos feltételek teljesülése esetén – az erőszak és a fenyegetés

5 2014-ben például 1954 regisztrált rablást, 533 zsarolást, 391 szexuális erőszakot követtek el. Forrás: Tájékoztató a 2014. évi bűnözésről. Legfőbb Ügyészség. Budapest, 2015. 22. és 24. p.

6 *Gönczöl Katalin*: Az erőszak kriminológiai fogalma, az erőszakos bűntettek. Magyar Jog 1970/2., 105.

hatására elkövetett büntetendő cselekmény büntetlenségét. A lényegében közös tételes jogi háttér tehát – a tudománytörténeti értékén túl – ma is feltétlenül relevánssá teszi a régi magyar szerzőknek és a Büntető Jog Tára hasábjain megörökített egykori joggyakorlatnak a jogfejlődés során felhalmozott tudás- és tapasztalathalmazát.

A disszertáció megírása során törekedtem a rendelkezésre álló *magyar szakirodalom* lehető legteljesebb feldolgozására a Csemegi-kódex időszakától napjainkig. A szakirodalmi elemzés során az egyes nézetek, álláspontok ismertetésén túl érdemben is igyekeztem reflektálni azokra, ami jelentős jogértelmezési kérdésekben saját álláspont kialakítására vezetett, ez alapján pedig néhány esetben de lege ferenda új, általam helyesebbnek vélt törvényi rendelkezés megalkotására is javaslatot tettem.

Gyakorló jogász lévén, kiemelt figyelmet fordítottam a jelenkori *joggyakorlat* részletes vizsgálatára, az erőszakot és fenyegetést érintően a bírói gyakorlatban évszázados múltra visszatekintő, a *vis absoluta* és a *vis compulsiva* kategóriái mentén különbséget tevő – vagy különbséget tenni próbáló – felfogás leírására és az arra való kritikai reflexióra. A joggyakorlat feldolgozása során primér forrásokra, elsősorban a Bírói Határozatokban és a Büntetőjogi Döntvénytárban publikált eseti döntések elemzésére támaszkodtam, amit esetenként táblabírói és alsóbírói határozatok vizsgálataival egészítettem ki. A bírói döntések elemzése nemcsak a határozatok összefoglaló részének – viszonylag egyszerű és gyors áttekintést ígérő – analizálására szorítkozott, minden esetben figyelemmel voltam a határozatok teljes megismerhető szövegére, az érdemi döntés mögött húzódó érvrendszerre és nem utolsósorban a történeti tényállásra. Az egyes hivatkozott eseti döntések alapjául szolgáló történeti tényállásokat sok esetben, a szükséges mértékű tömörítéssel a dolgozatban is közlöm az erőszak és a fenyegetés, illetve a *vis absoluta* és a *vis compulsiva* tartalma és fogalma határainak jobb megértését elősegítendő.

Munkám fókuszában a magyar törvényi szabályozás, büntető jogirodalom és bírói gyakorlat áll, azonban ott, ahol a hazai jogirodalom és praxis felfogásának, egyes megállapításainak korrekciója, továbbgondolása vagy éppen megerősítése érdekében szükségesnek mutatkozott, helyett kapott *komparatív jogelemzés* is. Ennek körébe elsősorban a német büntetőjogot vontam be, a büntetőjogi irodalom egyes, reprezentatívnak vélt produktumai, a bírói gyakorlat, illetve a releváns törvényi szabályozás bemutatásán és elemzésén keresztül. A magyar büntetőjog fejlődése a Csemegi-kódextól a második világháborúig követte a német büntetőjogi fejlődést,⁷ a közös dogmatikai háttér és a szegedi büntetőjogi iskolát egyébként is

⁷ Nagy Ferenc: Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjog-tudományában. Akadémiai Kiadó. Budapest, 2013., 117.

jellemző, a német büntetőjog eredményeit folyamatosan követő és értékesítő hagyomány indokolja, hogy a jogösszehasonlítás horizontjába miért a német, illetve kisebb részben osztrák irodalomkutatás került.

Mindezek alapján a disszertáció a jogtudomány dogmatikai és történeti módszerének alkalmazásával készült azzal a szándékkal, hogy az erőszak és a fenyegetés, a *vis absoluta* és a *vis compulsiva* – esetleg megoldottnak vélt – problémakörét új megközelítésbe helyezze.

3. Az értekezés felépítése

A Btk. – elődeihez hasonlóan – az erőszak és a fenyegetés fogalmait két különböző funkcióban használja, általános részi kategóriaként büntethetőséget kizáró okként szabályozza azokat, különös részi vonatkozásban pedig számos bűncselekmény törvényi tényállási elemeként, mint elkövetési magatartást vagy elkövetési módot. E törvényi szabályozási konstrukcióhoz igazodva dolgozatom két részre oszlik. Az *első rész* tárgyalja az általános részi jelentőségű, büntethetőségi akadályként megfogalmazott kényszer és fenyegetés dogmatikai természetét, méghozzá büntetőjogi tárgyú dolgozathoz képest rendhagyó módon, magánjogi dogmatikai áttekintéssel bevezetve és az alapján felállított hipotézisek köré felépítve. Az interdiszciplináris megközelítés funkciója nem pusztán az elméleti vizsgálódás színesebbé tétele, hanem az erőszakról és fenyegetésről szerzett büntetőjogi ismeretek többdimenzióssá tétele, e fogalmak teljesebb magyarázata, amelyhez itt – kivételesen – a magánjog is komoly segítséget tud nyújtani.

A disszertáció *második*, terjedelmesebb része – melyet szintén egy magánjogi dogmatikán alapuló hipotézis vezet fel – az egyes deliktumok tényállási elemeként szabályozott erőszak és fenyegetés fogalmaival foglalkozik. Megítélésem szerint sem az erőszak, sem a fenyegetés fogalmát nem lehet meghatározni, illetve koherens elvi alapokon vizsgálni e jelenségek lényegének megértése nélkül. Ez a fundamentum pedig az erőszak és a fenyegetés *kényszerhatása*, azaz a *vis absoluta* és a *vis compulsiva* kérdésköre. A dolgozat második része ezért ezt a problémakört tárgyalja elsőként, majd ezt követően kerül sor a fenyegetés és az erőszak büntetőjogilag releváns fogalmainak tartalmi elemzésére. Annak érdekében, hogy az áttekinthetetlen kazuisztikát elkerüljem, az elemzés nem terjed ki valamennyi, erőszakkal vagy fenyegetéssel megvalósuló bűncselekmény részletes vizsgálatára, csupán azon deliktumokéra, melyek elméleti vagy gyakorlati jelentőségüknél fogva valóban meghatározóak a *vis absoluta* és *vis compulsiva* tanában, illetve az erőszak vagy fenyegetés jelentéstartalmának meghatározásában. Ilyen bűncselekmény mindenekelőtt a rablás és a

zsarolás, mely deliktumok elhatárolásának problematikája alakítója, formálója volt a vis absoluta és vis compulsiva felfogásának; a szexuális erőszak és – rendhagyóan meghatározott elkövetési magatartása miatt – a szexuális kényszerítés; a fenyegetés hagyományos funkcióit kiterjesztő, a gyakorlatban is érdemi jelentőséggel bíró terrorcselekménnyel fenyegetés és zaklatás; végezetül a dolog elleni erőszak kategóriáját explicit módon egyedülként tartalmazó dolog elleni erőszakos lopás.

4. Az értekezés eredményei

4.1. Eredmények a kényszer és a fenyegetés mint büntethetőségi akadályok vonatkozásában

4.1.1. A Btk. által büntethetőséget kizáró vagy korlátozó okként szabályozott kényszer és fenyegetés az uralkodó büntetőjogi felfogás szerint a beszámítási képességet (beszámítást) kizáró ok, mely a beszámítási képesség két összetevője, a felismerési és az akarati képesség közül az akarati („az akaratának megfelelő magatartásra” irányuló) képességet befolyásolja. Ettől eltérően a szegedi büntetőjogi iskola képviselői (*Schultheisz Emil, Tokaji Géza, Nagy Ferenc*) szerint a fenyegetés és az akaratot hajlító kényszer nem a beszámítási képességhez, hanem az elvárhatóságához kapcsolódik, míg az abszolút jellegű kényszer (*vis absoluta*) a cselekményt kizáró körülmény⁸ Lényegében ezzel egyező *Földvári József* álláspontja is.⁹ Dolgozatomban a szegedi iskola, illetve *Földvári* felfogását igyekeztem alapos vizsgálatnak alávetni elsősorban az akarat pszichológiai, lélektani szempontú megközelítésének segítségével.

Az akarat – pszichológiai fogalmának lényege szerint – nem más, mint a cselekvés tudatos szabályozása. Ebből következően az akaratának megfelelő magatartást tanúsít, aki tudatosan, belső elhatározása alapján cselekszik. Az ügyvéd, aki *fenyegetés* hatására elkészít egy valótlan tartalmú okiratot, a fenyegetéssel motivált, de saját belső elhatározása alapján, tudatosan szerkeszti meg az okiratot, cselekvését, testmozgását saját akarata irányítja. A megfenyegetett előtt minden esetben legalább két döntési alternatíva áll: vagy megteszi, amit követelnek tőle, vagy nem. Ellenáll vagy engedelmeskedik. A fenyegetés sosem számolja fel – objektíve – teljesen a megfenyegetett cselekvési lehetőségeit, nem zárja ki az akaratelhatározás szabadságát, csupán korlátozza azokat. Onnantól kezdve pedig, hogy a megfenyegetett a

8 *Schultheisz Emil*: A bűncselekmény tana. Debreceni Tudományegyetemi Nyomda. Debrecen, 1948., 69-71.; *Tokaji Géza*: A bűncselekménytan alapjai a magyar büntetőjogban. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1984., 289.; *Nagy Ferenc*: Anyagi büntetőjog. Általános rész I. Iurisperitus Bt. Szeged, 2014., 267.

9 *Földvári József*: Magyar büntetőjog – Általános rész. Tankönyvkiadó. Budapest, 1984., 145-147.

lehetőségeket (akár másodpercek alatt) mérlegelve meghozta a cselekvését meghatározó döntést, magatartása a külvilágban immár a saját akarata által vezérelt, tudatilag kontrollált tevékenységként vagy mulasztásként jelenik meg. Éppen ezért olyan fenyegetés, melyet a Btk. a büntethetőség kizárásához megkíván – vagyis amely képtelenné tesz az akaratnak megfelelő magatartás tanúsítására – [Btk. 19. § (1) bek.], valójában nem létezik.

4.1.2. A fenyegetés büntethetőséget kizáró (korlátozó) fogalompárjának, a *kényszernek* a tartalmi elemzése rámutatott arra, hogy – szemben a recens jogirodalomban általában elfogadott és a Btk. miniszteri indokolása által is megerősített, a kényszert lényegében az erőszakkal azonosító értelmezéssel – a kényszer nem szorítható kizárólag az erőszak fogalmi keretei közé, ugyanakkor a pszichikai úton érvényesülő (pl. társadalmi, szociális, erkölcsi) kényszereket sem foglalhatja magában. A Btk. 19. §-ában írt kényszer véleményem szerint a fizikai úton érvényesülő kényszerek különböző formáinak gyűjtőfogalma.

A fizikai úton érvényesülő kényszereknek – *Knut Amelung* felfogását alapul véve¹⁰ – két formája különböztethető meg, az abszolút és a relatív fizikai kényszer. Az *abszolút fizikai kényszer* megfosztja az egyént az akarat megvalósításához szükséges cselekvési lehetőségeitől (pl. lekötözés), vagy eleve kizárja, hogy cselekvési akarat alakulhasson ki (pl. leütés). Ezzel szemben a *relatív fizikai kényszer* nem redukálja a kényszerített cselekvési lehetőségeit egyetlen alternatívára, hanem választást enged: a kényszerített másként is cselekedhetne, mint azt a kényszerítő kívánja tőle. A fenyegetéshez hasonlóan a relatív jellegű fizikai kényszer hatásának leírására sem felel meg a jelenleg a törvényszövegben megjelenített „az akaratnak megfelelő magatartás tanúsítására való képtelenség vagy korlátozott képesség”.

A relatív fizikai kényszer és a fenyegetés büntetőjogi természete pontosabban határozható meg azzal, ha a beszámítási képesség helyett az elvárhatóság fogalmi körében helyezzük el azokat, hiszen az, aki fenyegetés vagy relatív jellegű fizikai kényszer (pl. ütlegelés) hatására cselekszik, képes felismerni és értékelni cselekménye lehetséges következményeit és arra is képes, hogy e felismeréssel adekvát akaratot alakítson ki, emberileg mégsem várható el tőle, hogy cselekménye társadalomra veszélyes következményei felismerésének megfelelően cselekedjen és elszenvedje a további fizikai kényszert vagy a fenyegetésben kilátásba helyezett súlyos hátrányt.

Az abszolút jellegű fizikai kényszer esetén álláspontom szerint az elkövető büntetőjogi felelőssége nem a bűnösség talaján, hanem egy korábbi, a legelső szinten elhelyezkedő

¹⁰ *Amelung, Knut*: Über die Freiheit und Freiwilligkeit auf der Opferseite der Strafnorm. *Goltdammer's Archiv für Strafrecht* 1999., 195-197.

bűncselekmény-fogalmi elem, a cselekmény hiánya miatt kizárt. A redukált cselekményfogalom szubjektív oldala az akarat tartalmától megfosztott akarati forma, az úgynevezett akaratlagosság. Az akaratlagosság tehát értékelésmentes pszichés kapcsolat, mely alapján a büntetőjog csak akkor tekinti az egyébként hatóképes emberi magatartást cselekménynek, ha a magatartás tanúsítója az adott tevékenységet (testmozgást) vagy mulasztást (testmozgástól való tartózkodást) tudatosan, akarata által irányítottan idézi elő. Az abszolút jellegű fizikai kényszer kiiktatja a kényszerített által tanúsított magatartás (tevékenység vagy mulasztás) okai közül a kényszerített akaratát. A kényszerített oldaláról szemlélve az így megvalósított magatartás pusztán történés, esemény, közte és magatartása között hiányzik az akarati kapocs, az abszolút kényszer testileg determinálja.

4.1.3. Megítélésem szerint a kényszer és a fenyegetés mint büntethetőségi akadályok törvényi szabályozása – még ha gyakorlati jelentőségük nem is túl jelentős – feltétlenül felülvizsgálatra szorul. A relatív jellegű fizikai kényszer és a fenyegetés szabályozásából véleményem szerint ki kell rekeszteni az akaratnak megfelelő magatartásra való képtelenség kritériumát, s a büntetőjogi felelősség kizárását az elvárhatóság hiányára kellene alapítani. Emellett szükségesnek tartom az arányosság mércéjének beépítését a relatív jellegű kényszer és a fenyegetés fogalmába, ami e tekintetben követhetné a végszükség szabályozását. Ezt a két jogintézmény dogmatikai hasonlósága feltétlenül indokoltá teszi.

4.2. Eredmények az erőszak és a fenyegetés mint objektív tényállási elemek vonatkozásában

4.2.1. Az uralkodó büntetőjogi felfogás hagyományosan, sőt dogmaszerűen az erőszaknak és a fenyegetésnek mint objektív tényállási elemeknek – a sértett akaratára gyakorolt hatásuk szempontjából – két típusát különbözteti meg: az akaratot törő és az akaratot hajlító erőszakot és fenyegetést. Előbbi a *vis absoluta*, utóbbi a *vis compulsiva*. Az uralkodó felfogás szerint a *vis absoluta* ellenállhatatlan kényszert közvetít, mely nem enged választást az ellenállás és a behódolás között, míg a *vis compulsiva* az akaratot csupán hajlítja, befolyásolja, az ellenállás és az engedelmesség közötti választási lehetőséget nem számolja fel.

Megítélésem szerint a *fenyegetés* egyes típusai közötti ezen megkülönböztetés merőben hipotetikus, ontológiai alapja nincs. Az élet, vagy testi épség elleni közvetlen fenyegetést nem az különbözteti meg az egyszerű fenyegetéstől, hogy előbbi ellenállhatatlan kényszerként nehezedik a megfenyegetett akaratára, míg utóbbi csupán befolyásolja azt. A becsület vagy az egzisztencia elleni fenyegetés is bizonyulhat pszichikailag ellenállhatatlannak, amennyiben az

a megfélemezett az akaratelhatározásának megváltoztatására és a fenyegető által kívánt magatartás tanúsítására bírja rá. A pszichikai ellenállhatatlanság azonban nem jelent tényleges ellenállhatatlanságot, amikor is a sértett akaratelhatározásának semmi jelentősége, mert a sértett vagy nem tud döntést hozni (pl. öntudatlan), vagy nincs lehetősége az akaratelhatározásának megfelelő magatartást tanúsítani (pl. lekötözték). A fenyegetés a döntés, a választás lehetőségétől sosem foszt meg, csupán az alternatívákat szorítja szűk körre (lásd a fent írtakat). A kvalifikált fenyegetést éppen ezért nem a sértettre gyakorolt hatása, hanem a törvényben meghatározott objektív ismérvek – az, hogy élet vagy testi épség ellen irányul és közvetlen – választják el az egyszerű fenyegetéstől. A fenyegetés relációjában tehát a *vis absoluta* és *vis compulsiva* megkülönböztetésének megítélésem szerint nemcsak a helyes elméleti alapja hiányzik, hanem szükségtelen is.

Az *erőszak* esetén annak egyes megnyilvánulási formái között ontológiai értelemben is létezik az a különbség, melynek elméleti leképeződése a jogirodalomban és a bírói gyakorlatban a *vis absoluta* és *vis compulsiva* jellegű erőszak megkülönböztetése. A *vis absoluta* és *vis compulsiva* hagyományos, *Angyal Páltól* eredő felfogása a sértettre gyakorolt hatás alapulvételével lényegében megfelelő fogalmi keretben határozza meg az erőszak két típusának lényeges ismertetőjegyét, hiszen az erőszak vagy megfosztja a sértettet a választási lehetőségtől a tanúsítandó magatartást illetően (pl. sértett leütése), vagy „csupán” befolyást gyakorol az akaratelhatározására (pl. ütlegetéssel kényszerítés).

A bírói gyakorlat – az elméleti álláspontok által is megerősítetten – akkor esik hibába, amikor a *vis absoluta* fogalmába vonja a ténylegesen *vis compulsiva* jellegű erőszakot is, hiszen ezzel negligálja az egész fogalmi felépítmény értelmét. Ebben a felfogásban a *vis absoluta* lényegében az erőszak súlyosabbnak tekintett megnyilvánulási formáinak heterogén halmazává válik, szemben a *vis compulsivával*, mely az erőszak enyhébb alakzatait öleli fel. Annak a meghatározása azonban, hogy hol húzódik az a határ, mi az a fokmérő, ami alapján egy adott esetben alkalmazott erőszak már olyan súlyos mértékűnek tekinthető, hogy az *vis absolutának* minősül, megítélésem szerint *bizonytalan* és *viszonylagos*. E bizonytalanságot pedig csak tovább fokozza a *vis absoluta* bírói gyakorlatban általánosan érvényesülő relatív értelmezése, ami alapján egy objektíve kisebb mértékű erőszak is bevonható a *vis absoluta* fogalmába. A hazai bírói gyakorlat által alkalmazott koncepcióban a választást kizáró és a választást engedő erőszak elhatárolása elszakad az erőszak alapvetően objektíve megítélhető, ontológiai értelemben kifejtett hatásától és lényegében a bíró szubjektumához igazodik, aki az elég súlyosnak ítélt erőszakra minden további nélkül megállapíthatja, hogy az lenyűgöző erejű volt, mely a sértettnek nem hagyott választási lehetőséget.

Ezzel szemben az általam képviselt koncepció szerint a vis absolutával és a vis compulsivával az erőszak mértékét és súlyosságát nem, kizárólag azt a *hatást* lehet egzaktan leírni, ahogyan az erőszak mint kényszererő érvényesül. A *vis absoluta* közvetlen testi determinációt eredményez, azaz a cselekvési lehetőséget kizáró abszolút *fizikai kényszerként* érvényesül akkor is, ha kizárja a sértett akaratképződését (pl. a sértett leütése, vagy a támadás gyorsasága és intenzitása miatt), és abban az esetben is, ha megakadályozza, hogy a sértett az akaratelhatározásának megfelelő magatartást tanúsítson (pl. vegyi sokkoló eszköz alkalmazása). A *vis compulsiva* jellegű erőszak ellenben, bár testileg érezhető befolyást gyakorol a sértetre, s ennyiben a fizikai kényszer kategóriájába is besorolható, a fenyegetéshez hasonlóan ténylegesen *akarati kényszerként* érvényesül, hiszen a testi befolyásgyakorlással nem fosztja meg a sértettet a cselekvési lehetőségektől, a sértett magatartását saját akaratelhatározása és nem a kényszerítő abszolút módon ható fizikai ráhatása irányítja. Ebben a felfogásban a vis absoluta és a vis compulsiva között nincs súlybeli különbség, a különbség az, hogy milyen formában fejtik ki hatásukat a sértetre, megkülönböztetésük pedig kizárólag az erőszak vonatkozásában bír elméleti és gyakorlati jelentőséggel, a fenyegetés ugyanis minden megnyilvánulási formájában akarati kényszerként érvényesül. Az erőszak kényszerhatásának is azonban elsősorban általános részi, bűncselekménytani relevanciája van (lásd a fent írtakat).

A Btk. Különös Részének rendszerében az erőszak érvényesülési formájának, kényszerhatásának valójában *nincs meghatározó szerepe*. Az általam helyesnek vélt álláspont szerint az erőszak mint törvényi tényállási elem azonos tartalommal bír mindazon (kényszerítő vagy romboló) bűncselekmények esetén, melyek tényállása egységesen, minden további körülrás vagy megszorítás nélkül szabályozza azt. Az uralkodó felfogástól eltérően megítélésem szerint a vis absolutának és a vis compulsivának az erőszak tényállásszerűsége szempontjából csupán annyiban lehet jelentőséget tulajdonítani, amennyiben a vis absoluta kizárt azon kényszerítő bűncselekmények esetén, melyek akaratlagos, aktív sértetti reakciót feltételeznek. Ezen túl azonban az erőszak érvényesülési formája alapján az erőszak fogalmára, tényállásszerűségére további következtetést nem lehet levonni, csak a Btk. egyértelmű nyelvtani értelmezése ellenében, módszertanilag nem igazolható, vagy legalábbis a jogirodalomban vagy a bírói gyakorlatban ez idáig meggyőzően meg nem indokolt módon.

Véleményem szerint a vis absoluta és vis compulsiva fogalmai köré épülő jelenlegi, dogmatikailag nem igazolt gyakorlat fenntartása csak úgy lenne elképzelhető, ha a jogalkotó megteremtene annak de lege lata hiányzó törvényi alapját. Az elméletileg helyes megoldás ebben az esetben az lenne, ha a jogalkotó a rablás, emberrablás stb. törvényi tényállásain

belüli korrekciós eszközzel (például a „személy elleni ellenállhatatlan” jelzővel), esetleg e bűncselekményekhez fűzött értelmező rendelkezéssel szűkítené le az erőszak fogalmát az uralkodó jogértelmezés által a vis absoluta alatt értett nagyobb mértékű, súlyosabb megnyilvánulási formájú erőszakra. Mindenesetre – a vis absoluta és vis compulsiva általam helyesnek vélt felfogása alapján – szerencsésebbnek tartanám a jelenlegi gyakorlat megváltoztatását.

4.2.2. A *fenyegetés fogalmát* a Btk. (korábbi Btk.; 1961. évi Btk.) megítélésem szerint kellően pontosan és közérthetően határozza meg. A fogalom azzal, hogy alapvetően szubjektív (a megfenyegetettben komoly félelem keltésére alkalmasság) és lényegileg objektív (súlyos hátrány) jellegű elemeket vegyítve épül fel, lehetőséget ad a sértett személyiségének figyelembevételére, ugyanakkor be is határolja a fenyegetést, és a sértett esetleges túlérzékenységét kizárja a büntetőjogi reakciót igénylő körből. A fenyegetés egyes fogalmi elemeit a judikatúra és a jogirodalom viszonylag egységesen, alapvetően a megfelelő tartományban értelmezi. Komolyabb problémát jelent azonban a fenyegetés új funkciójában, önálló bűncselekményi minőségében való megítélése. A terrorcselekménnyel fenyegetés kapcsán megítélésem szerint egy dogmatikailag helytelen bírói gyakorlat kristályosodott ki, mely elkövetési magatartásként e bűncselekmény esetén csak az olyan komoly és konkrét fenyegetést tekinti tényállásszerűnek, melyben megnyilvánul a terrorcselekmény büntettének speciális elkövetése (EBD2012. B.14.). E felfogás azonban jogértelmezési módszerekkel nem igazolható, ellentétes a fenyegetés általános fogalmával, illetve az e fogalom kapcsán a magyar büntetőjogban több mint egy évszázad alatt felhalmozódott dogmatikai tapasztalattal. E bírói gyakorlat megváltoztatása vélhetően csak jogalkotás útján eszközölhető.

4.2.3. Az *erőszak fogalmát* egyetlen írott büntető törvényünk sem definiálta. Ez – még annak elismerése mellett is, hogy a fogalom megfelelően körülhatárolt, precíz, de az erőszak életbeli megjelenési formáit teljességgel lefedő meghatározása igen nehéz feladat – megítélésem szerint hiányosság. A magam részéről kísérletet tettem az erőszak legjellegzetesebb ismertetőjegyeit magában foglaló, a joggyakorlatban használható fogalom kidolgozására. A definíció felállítását két alapvető szempont determinálta: az egyik, hogy a fogalom általánosan alkalmazható legyen az erőszakot tényállási elemként tartalmazó valamennyi bűncselekmény esetén, ami a jogbiztonság követelményéből nézetem szerint egyértelműen következik. A másik kiindulópont pedig az volt, hogy az erőszak tartalmát a szó általános, hétköznapi nyelvhasználatban ismert és elfogadott jelentése alapján kell meghatározni. Ennek

indokául *Deák Ferenc* intelmére hivatkozom, melyet a '43-as Javaslat kidolgozására felállított bizottság első ülésén intézett a bizottság tagjaihoz: „(...) a büntető-törvénykönyvet nem annyira a bírák, ügyvédek és szaktudósok számára kell készítenünk, mint inkább a nagy közönség számára, úgy hogy minden vádlott, férfi és nő, még a béres, juhász és napszámos is megértse, tehát kerülnünk kell minden technikus terminust, az irány minden mesterkedését, minden félremagyarázható kifejezést, szóval, hogy a törvény csak szabatossága által különbözzék a mindennapi beszédtől (...)”¹¹ Az erőszak fogalma megítélésem szerint a következőképpen határozható meg: *fizikai erő vagy valamely romboló (pusztító) hatású eszköz alkalmazásával járó, a szokásostól eltérő, támadó jellegű, személy vagy dolog ellen irányuló magatartás, mely a személyre vagy dologra testi, illetve fizikai behatást gyakorol, vagy mint behatás irányul.*

11 *Pulszky Ferenc*: Visszaemlékezések a büntető-törvénykönyv kidolgozására kiküldött bizottság munkálataira. 1842 – 43.' Jogtudományi Közlöny 1890/50, 393.

THE MEANING AND SIGNIFICANCE OF COERCION, FORCE, AND THREAT IN HUNGARIAN CRIMINAL LAW

(THESES)

1. The Background of the Research

“I believe I am not wrong when I assert that in our codex there are few concepts that serve as the criteria for as many offenses and have such great practical value as force and threat. We may also confidently add that few concepts in the practice of criminal law are built on shakier ground than the everyday definitions of force and threat.”¹² Thus began an in-depth and extremely thorough analysis of the criminal law definition of force and threat published in 1892 by the Kecskemét prosecutor *Ferenc Vargha*. Perhaps I am not wrong either for suggesting that *Vargha's* words could also be relevant as an introduction to a 2017 study of force and threat. Despite the fact that force and threat are classic categories of substantive criminal law – after all, already in Act V of 1878 they were treated as elements of several offenses and legislators assigned significance to them in the law's general part – their content and significance have not been examined in a monograph since 1892 in the literature of Hungarian criminal law.

While in contemporary criminology the topic of violent crime (the concepts of force and threat included) can be regarded as adequately researched, even partial discussions are hard to find in the field of substantive criminal law. Two of *Mihály Tóth's* 1981 studies can be mentioned as exceptions, in which the author attempted to define force against persons and objects.¹³ *Emil Erdősy's* 2001 work reviewed the concept and function of coercion in the law's general and special parts, as well as the similarities and differences in general part and special part coercion;¹⁴ while *Zsolt Szomora's* 2008 writing examined the coercive element in violent sexual offenses.¹⁵ Otherwise, however, the literature of Hungarian criminal law has not dealt with this topic beyond the level of university textbooks and commentaries.

12 *Vargha Ferenc*: Az erőszak és fenyegetés fogalma a büntetőjogban. Magyar Igazságügy XXXVII. kötet, 1892.

13 *Tóth Mihály*: Gondolatok az „erőszak” büntetőjogi fogalmáról. Magyar Jog 1981/6; *Tóth Mihály*: A dolog elleni erőszak fogalmának értékelése a gyakorlatban. Belügyi Szemle 1981/12.

14 *Erdősy Emil*: A kényszerítés kettős alakja a magyar büntetőjogban. In: *Tóth Mihály – Herke Csongor* (szerk.): Tanulmányok dr. Földvári József professzor 75. születésnapja tiszteletére. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Pécs, 2001.

15 *Szomora Zsolt*: Az erőszakos nemi bűncselekmények kényszerítési eleméről. Büntetőjogi Kodifikáció 2008/2.

In my estimation, an essay examining and systematizing the notions of force and threat in criminal law is especially justifiable considering the significance of offenses containing implicit or explicit elements of force and threat (e.g. assault, rape, robbery, extortion). In addition to being ubiquitous,¹⁶ these crimes grab society's attention and are definitive in shaping the public's view of its own safety, as they are focused directly in a most brutal manner against the main social value: the individual. They express a severe and often pathologically antisocial attitude.¹⁷ The demands of legal certainty, legality, and proportionality, if possible, gain even more emphasis with these crimes. These values cannot be guaranteed without understanding the legal and dogmatic foundations and significance of force and threat and, in my opinion, without the thorough analysis of these terms.

2. Aim and Methodology of the Dissertation

With this being said, the *main goal* of this writing is a thorough examination of the significance substantive criminal law assigns to force, threat, and the organically-related notion of coercion, how it grasps their dogmatic nature, and in what substantive framework it interprets them.

While working as a prosecutor, I have come to understand that to solve an issue of legal interpretation, I could always rely on the classic authors of Hungarian criminal law: *Ferenc Finkey*, *Pál Angyal*, *Károly Edvi Illés*, or the ministerial justification of the Csemegi codex. There are few problems of criminal law dogmatics that failed to occur to the discipline's greats and for which they did not provide some solution. The questions of force and threat are no exceptions. In this work, therefore, I specifically tried to showcase and utilize those *historical values* of Hungarian lawmaking, legal scholarship, and application of the law, which are relevant to my topic and are related to the already-codified criminal law. I believe this is all the more justified because the conceptual frameworks of the classic crimes that include force and threat (robbery, extortion, sexual assault) have barely changed since the Csemegi codex when it comes to these components. Furthermore, similarly to the Csemegi codex, contemporary criminal law also allows immunity, if certain requirements are met, for crimes committed under duress. The essentially common substantive legal background, in addition to having historical value, makes the knowledge and experience accumulated by the Hungarian scholars of old and recorded in the pages of “Büntető Jog Tára” (“Criminal Law

16 In 2014, for example, 1954 robberies, 533 blackmail and 391 sexual acts were committed.

17 *Gönczöl Katalin*: Az erőszak kriminológiai fogalma, az erőszakos bűntettek. Magyar Jog 1970/2., 105.

Review”) especially relevant today.

During the writing of this dissertation, I endeavored to provide as complete of an examination of available *Hungarian legal literature*, from the period of the Csemegi codex until today, as possible. During analysis, I tried to reflect meaningfully on these sources, moving beyond simply describing their views and positions. Upon meeting significant questions of legal interpretation, this endeavor led to forming my own stances, and, based on this, in certain instances I proposed *de lege ferenda* the creation of new and, in my opinion, more suitable legal provisions.

As an active lawyer, I placed special emphasis on the detailed analysis of the current *practice of law*; I tried to describe and reflect critically upon the view, which, in relation to force and threat, has a centuries-old history in judicial practice and delineates – or attempts to delineate – along the categorical lines of *vis absoluta* and *vis compulsiva*. To analyze the practice of law, I relied mainly on primary sources: mostly the decisions published in *Bírósági Határozatok* (“Judicial Rulings”) and *Büntetőjogi Döntvénytár* (“Anthology of Criminal Law Decisions”). I occasionally supplemented these with evaluations of decisions from regional and lower courts. While surveying judicial decision, I did not rely only on summaries (which promise reasonably simple and quick overviews), but I always considered all of the obtainable text, the systems of argumentation behind the decisions, and the facts of the cases. To aid in better understanding force and threat, as well as *vis absoluta* and *vis compulsiva*, in many instances I have included the facts of the cases, though I have compressed them as needed.

My work is focused on Hungarian legislation, academic literature, and judicial practice, but where certain perspectives of domestic scholarship or practice had to be corrected, developed, or even reinforced, I have also utilized *comparative legal analysis*. For this, I have drawn primarily upon German criminal law via the introduction and inspection of certain representative products of criminal law scholarship, judicial practice, and legislation. The development of Hungarian criminal law from the Csemegi codex until World War II paralleled the evolution of German criminal law.¹⁸ This, along with the common dogmatic background and the tradition of following and capitalizing on the achievements of German criminal law, which was a characteristic of the Szeged school of criminal law, justify German and, occasionally, Austrian comparisons.

Based on these notions, this dissertation offers, through the application of the dogmatic and historical method of jurisprudence, a new approach to the problems of force, threat, *vis*

¹⁸ *Nagy Ferenc: Régi és új tendenciák a büntetőjogban és a büntetőjog-tudományában. Akadémiai Kiadó. Budapest, 2013., 117.*

absoluta, and *vis compulsiva* – though these might have been believed resolved.

3. The Structural Build-up of the Composition

The Penal Code (Btk.), similarly to its predecessors, uses the concepts of force and threat for two different functions. As general part categories, it regulates them as factors that preclude criminal liability. In its special part, the Btk. treats them as components in the determination of a number of offenses as either forms of offending behavior or modes of perpetration. In accordance with this regulatory structure, my work is split into two parts. Corresponding to the general part constructions, the *first part* discusses the dogmatic nature of force and threat as barriers to liability. This section includes – uniquely for a work on criminal law – an introduction that consists of a review of private law dogmatics and is built around hypotheses drawn from this. The function of this interdisciplinary approach is not merely to add color to theoretical probing. Rather, it aims to extend knowledge acquired in relation to force and threat into several dimensions and to provide a more complete explanation of these terms. Interestingly enough, private law comes to our aid in this case.

The *second* and lengthier portion of the dissertation, which is also introduced by a hypothesis based on private law dogmatics, concerns force and threat as elements of specific offenses. My position is that neither force nor threat can be defined or examined according to a coherent theoretical basis without understanding the essence of these phenomena. This basis is the *compulsory effect*, that is to say the questions of *vis absoluta* and *vis compulsiva*. As such, the second part of this writing discusses this set of issues first and then moves on to the substantive analysis of the relevant criminal law concepts of threat and force.

4. Conclusions

4.1. Conclusions Relating to Coercion and Threat as Barriers to Criminal Liability

4.1.1. Coercion and threat regulated by the Btk. as factors excluding or limiting criminal liability are, according to the reigning view, factors precluding capacity. Of the two elements of capacity, understanding and intent, coercion and threat affect intent, e.g. the ability to “act according to [one's] own free will.” In contrast to this, adherents of the Szeged school of criminal law (*Emil Schultheisz, Géza Tokaji, Ferenc Nagy*) believe that threat and will-bending coercion are not connected to capacity but to the concept of due care, while absolute

coercion (*vis absoluta*) is a circumstance that excludes the possibility of a criminal act.¹⁹ Fundamentally, the position of *József Földvári* is analogous to this.²⁰ My study intends to explore the Szeged school and *Földvári*'s stance, primarily through a psychological approach to intent.

Intent, according to the term's psychological essence, is the willful control of actions. Consequently, one acts according to his will if he does so consciously and based on resolve. A lawyer, who prepares a fraudulent document under *threat*, is motivated by the threat, though he acts on resolve, composes consciously, and his deeds and movement are controlled by his own will. In every instance, two options are presented to a threatened individual: he must either refuse or comply with the demand. He may resist or obey. Objectively, intimidation never eliminates possible courses of action completely for the victim. It does not exclude the exercise of free will but simply limits it. Once the threatened person decides on a course of action after deliberation, though perhaps this latter phase lasts only a few seconds, his behavior appears to the outside world as conscious acts or omissions driven by his own will. For this reason, the threat that the Btk. requires for the exclusion of liability – the sort which makes behavior according to one's will impossible [Btk. § 19(1)] – does not exist in actuality.

4.1.2. A substantive analysis of *coercion*, a concept related to the liability-excluding (limiting) heading of threat, showed that – despite the interpretation accepted in recent legal scholarship and the ministerial justification of the Btk., which interpret the term essentially as related to force – coercion cannot be limited simply to force, while it cannot include psychological (e.g. social, cultural, moral) compulsions either. The coercion described in § 19 of the Btk., in my opinion, is a term that covers forms of compulsion exerted through physical means.

Coercion through physical means – based on the view of *Knut Amelung*²¹ – can be divided into two categories: absolute and relative. *Absolute physical coercion* deprives the individual from the courses of action he wishes to undertake (e.g. being tied down) or prevents the formation of intention (e.g. being knocked out). On the other hand, *relative physical coercion* does not reduce the compelled party to a single alternative but allows for choice: the person being coerced may disregard the wishes of the coercer. Similarly to intimidation, the

19 *Schultheisz Emil*: A bűncselekmény tana. Debreceni Tudományegyetemi Nyomda. Debrecen, 1948., 69-71.; *Tokaji Géza*: A bűncselekménytan alapjai a magyar büntetőjogban. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó. Budapest, 1984., 289.; *Nagy Ferenc*: Anyagi büntetőjog. Általános rész I. Iurisperitus Bt. Szeged, 2014., 267.

20 *Földvári József*: Magyar büntetőjog – Általános rész. Tankönyvkiadó. Budapest, 1984., 145-147.

21 *Amelung, Knut*: Über die Freiheit und Freiwilligkeit auf der Opferseite der Strafnorm. Goldammer's Archiv für Strafrecht 1999., 195-197.

description of relative physical coercion's effect is also insufficient to fulfill the criteria of "inability or limited ability to act according to one's will."

The nature of threat and relative physical coercion is more accurately described if, instead of capacity, it is discussed in terms of due care, as the person who acts under duress (e.g. is being beaten) can recognize and evaluate the possible consequences of his actions, and he is capable of forming intent in accordance with this realization. However, on a human level, he cannot be expected to continue to suffer physical compulsion or to withstand the severe disadvantage threatened in order to act in accordance with his awareness of socially harmful consequences.

In the case of absolute physical coercion, my view is that the perpetrator's criminal responsibility is not disrupted on the grounds of guilt but based on the lack of an *actus reus*, which is a primary criminal concept. The subjective side of the reduced notion of an act is a form of intent deprived of the content of the intent. This is called intentionality. Intentionality is a psychological relationship without evaluation, based on which criminal law will only regard an otherwise effective human action as a deed if the subject acts (engages in bodily movement) or omits (refrains from bodily movement) consciously and in accordance with his will. Absolute physical coercion removes a coerced individual's will from the causes of his acts or omissions. From the point of view of the compelled person, such behaviors are purely happenings or events; the link of intent connecting subject and behavior is absent, as absolute coercion physically determines the victim.

4.1.3. It is my view that the legislative regulation of coercion and threat as barriers to culpability, even if its practical significance is not particularly great, should absolutely be reviewed. The criteria of acting in accordance with one's will must be removed from the regulation of relative physical compulsion and threat, and criminality should be set to depend on lack of due care. Additionally, I believe it is necessary to import proportionality into the concepts of relative physical coercion and threat, which could follow the regulation of exigency in this regard. The dogmatic similarity of these two legal institutions certainly warrants this.

4.2. Conclusions in Relation to Force and Threat as Objective Elements of Offenses

4.2.1. The most prevalent criminal law view traditionally – even dogmatically – divides force and threat as objective elements of crimes into two categories based on the will of the victim:

It distinguishes force and threat that either break or bend the will. The first is referred to as *vis absoluta*, while the latter is *vis compulsiva*. The dominant perspective holds that *vis absoluta* reflects unopposable compulsion, which does not allow a choice between resistance and submission, while *vis compulsiva* simply bends or influences the mind but does not erase the options of defiance or obedience.

My position is that this distinction between individual categories of *threat* is wholly hypothetical and without an ontological basis. The difference between a threat to life or limb and a simple threat is not that the former weighs on the mind of the compelled insurmountably, while the latter just influences it. Threats to honor or livelihood may also prove psychologically insuperable, if these compel the victim to alter his intent and result in behavior instructed by the coercer. Psychological irresistibility is not actual irresistibility, however. For it to be actual, intent must be completely irrelevant because the victim is unable to make a decision (e.g. he is unconscious) or has no opportunity to act harmoniously with his own will (e.g. he is tied down). Threat never deprives one of choice, it only limits alternatives (see above). For this reason, a qualified threat is not distinguished from a simple threat based on its effect on the victim but on qualities determined by law – namely, whether it is aimed against life or bodily integrity and if it is direct. In relation to threat, the differentiation of *vis absoluta* and *vis compulsiva* is, in my view, not only without adequate theoretical basis, but it is also unnecessary.

In the case of *force* and its distinct manifestations, the difference, which appears in legal scholarship and judicial practice as *vis absoluta* and *vis compulsiva* force, exists also in an ontological sense. This separation, which originates with *Pál Angyal*, takes as its foundation the effect on the victim, because force either deprives him of his freedom of choice in relation to behavior (e.g. being knocked out) or “simply” influences determination (e.g. being coerced through beating).

Judicial practice errs – and this is confirmed also by theory – if it places actual *vis compulsiva* force in the territory of *vis absoluta*, because through this it neglects the meaning of the entire conceptional construct. In this view, *vis absoluta* becomes, in essence, the heterogeneous cluster of forms of force considered more severe, while *vis compulsiva* comes to include milder variations. But determinations of where the line between the two lies and what standard can be used to demarcate if force reaches the severity threshold of *vis absoluta* are, in my judgment, *uncertain* and *relative*. This uncertainty is further amplified in judicial practice by the relative interpretation of *vis absoluta*, based on which an objectively less significant act of violence can be brought under the more heinous heading. The distinction

based on the availability of choice utilized in Hungarian judicial practice departs from the objectively possible assessment of the ontological effect of force, and it aligns with judicial subjectivity. As such, a judge may, without much effort, determine that an instance of violence is of such awesome proportion, that it leaves the victim without an opportunity for choice.

In contrast, the position represented by me posits that *vis absoluta* and *vis compulsiva* cannot describe the degree and severity of force; they can only circumscribe the *effect* of force as a coercive measure in an exact manner. *Vis absoluta* results in direct bodily determination, that is to say it appears as an absolute *physical compulsion* limiting the capacity to act, even when it precludes the formation of the victim's will (e.g. through rendering him unconscious or due to the swiftness and intensity of an attack), and also when it prevents the victim from acting in accordance with his will (e.g. the use of a lachrymator agent). Though *vis compulsiva* force affects the victim in a physically noticeable manner (and can thus be categorized as physical compulsion in this regard), similarly to threat, it manifests as *compulsion affecting intent*, because the victim's behavior is determined by his own determination and not the coercer's absolutely effective physical influence. In this view, there is no difference in the importance of *vis absoluta* and *vis compulsiva*; the difference lies solely in the effect they have on the victim. Differentiation has theoretical and practical significance only in relation to force, because threat manifests as compulsion affecting intent in all its forms. The duress of force, however, has primarily general part significance, and its relevance relates mostly to the study of offenses (see above).

In the system established by the Btk.'s special part, the form in which force manifests and its coercive effect essentially have *no definitive role*. According to the position I view as correct, force as a criteria for an offense includes the same content for all (coercive or destructive) crimes, the determination of which uniformly regulates it without any further description or limitation. Contrary to the dominant understanding, my stance is that *vis absoluta* and *vis compulsiva* can be assigned significance in relation to the presence of force only if *vis absoluta* is excluded for coercive crimes that presuppose intentional and active reaction by the victim. Beyond this, however, no further conclusions can be drawn based on the specific manifestation of force about the concept or presence of force without contravening the obvious grammatical interpretation of the Btk. This is not justified methodologically and has not been argued for convincingly in the field's literature or in judicial practice.

I suggest that the dogmatically unjustified current practice surrounding the terms of *vis absoluta* and *vis compulsiva* could only be sustained if lawmakers were to create a legal basis for it *de lege lata*. The theoretically correct solution in this case would be for lawmakers to

narrow the meaning of force in the legal definitions of robbery, kidnapping, etc. through corrective measures (e.g. adding qualifications to specify force as being “irresistible” and “directed against an individual”), or perhaps through interpretive provisions for these offenses to clarify the more severe manifestations of *vis absoluta* forms of violence designated by the dominant legal view. At any rate, based on the estimation of *vis absoluta* and *vis compulsiva* that I believe to be correct, I am of the opinion that it would be better to change the current practice.

4.2.2. In my judgment, the *concept of threat* is determined by the Btk. (previous Btk.; Btk. of 1961) precisely and clearly. The notion, by mixing fundamentally subjective (suitable for evoking severe fear in the coerced party) and substantively objective (severe disadvantage) elements, allows for the consideration of the threatened individual's personality but still manages to limit the offense and exclude the victim's potential hypersensitivity from the range requiring a criminal law reaction. The conceptual elements of threat are interpreted fairly uniformly adequately by judicature and legal scholarship. Nonetheless, the reading of threat in accordance with its new function as an independent offense is a serious issue. In connection with threatening an act of terrorism, I believe a dogmatically erroneous judicial practice evolved. This requires a test for the *actus reus*, which only considers those severe and specific threats as relevant that realize the special commission of the crime of act of terror (EBD2012. B.14.). Yet, this position cannot be supported by methods of legal interpretation and is contrary to the general notion of threat and dogmatic experience that accumulated over the last century of Hungarian criminal law. The alteration of this judicial practice is only possible through legislation.

4.2.3. The *notion of force* is not defined by any of our written laws. This is a shortcoming, despite the recognition that a precise definition of force covering all of its real-life manifestations would be extremely difficult to draft. For my part, I attempted to develop a concept useful for legal practice, which includes the main characteristics of violence. The definition's creation was determined by two fundamental points. The first is that the term should be allow for universal usage for all crimes that feature force as an element, which, in my opinion, derives clearly from the principle of legal certainty. The second notion was that force must be defined based on the word's common usage and meaning. To underpin this, I rely on *Ferenc Deák's* admonition, which he delivered at the first meeting of the committee established to craft the 1843 bill: “(...) the penal code must not be drafted for the judges,

lawyers, and scholars, but for the general public, so that each accused, man and woman, and even the farm hand, the shepherd, and the day-laborer may understand. Thus we must avoid all technical terms, all intrigues of jargon, all terms liable to be misinterpreted, that the law should only differ from everyday speech in its longevity.”²² In my view, force can be defined as *behavior, which, through the use of physical power or a tool of destructive (devastating) effect, is unusual, offensive, directed at persons or objects, and results in bodily or physical impact or is aimed at such an outcome.*

²² *Pulszky Ferenc: Visszaemlékezések a büntető-törvénykönyv kidolgozására kiküldött bizottság munkálataira. 1842 – 43. Jogtudományi Közlöny 1890/50, 393.*

Az értekezés témakörében megjelent publikációk – List of the Author's Publications in the Subject Matter of the Thesis

1. Dogmatikai és jogértelmezési kérdések a rablás tényállása kapcsán. Jog és Állam 9. (Budapest, KGRE-ÁJK 2007.), 41-46. p.
2. Egy szelet a vagyon elleni erőszakos bűncselekmények problematikájából. Ügyészek Lapja 2009/1., 37-42. p. (Társszerző: Faragó Éva).
3. A dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás értelmezéséről. Ügyészek Lapja 2010/5., 13-19. p.
4. A Kecskeméti Városi Bíróság ítélete a dolog megtartásával elkövetett rablásról. A tetten ért tolvaj által alkalmazott kompulzív erőszak (vagy nem minősített fenyegetés) esetén zsarolás és lopás valóságos halmazata. JeMa – Jogesetek Magyarázata 2013/1., 33-42. p. (Társszerző: Ambrus István)
5. A Szegedi Ítéltábla döntése a terrorcselekménnyel fenyegetés és a közveszéllyel fenyegetés elhatárolásáról. A fenyegetés fogalmának értelmezése. JeMa – Jogesetek Magyarázata 2014/2., 46-57. p.
6. A kényszer és a fenyegetés mint büntethetőségi akadályok dogmatikai természetéről. Magyar Jog 2016/2., 100-109. p.
7. Az erőszak fogalma a büntetőjogban rövid osztrák és német kitekintéssel. Magyar Jog 2017/7-8. 385-396. p.